

REDACTIA

Geak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.

Pe jumătate an .. 10 "

Pe 1 luna .. 2 "

Marti de Duminecă pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Geak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un sir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicatiune.Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oras si comitat 532.

Dinasticismul nostru.

I.

E un adevăr istoric netăgăduit, că Românii din țerile coroanei ungare au ținut în timpul celor din urmă două sute de ani în toate împrejurările la Împărat și la împărăție, și mulți iau această stăruitoare alipire către casa domnitoare drept manifestare a simțământului, că soarta poporului român atârnă și de puterea monarhiei habsburgice.

Alții iau însă dinasticismul Românilor drept urmare firească a stării de iobăgie, în care masele mari ale poporului s'au deprins a-și aștepta ușurarea dela mila stăpânului, și aceștia sunt de părerea, că azi, când iobăgia e desființată, e cestiune de dignitate națională, ca acest dinasticism slugarnic să înceteze.

Iar alții iau dinasticismul drept efect al ocrotirii, pe care Românii au găsit-o din când în când la Curtea din Viena și numai la ea, și aceștia sunt de părerea, că azi, când ei nu se mai pot răzimi pe Curtea din Viena, dinasticismul lor nu mai are rațiune.

Ori-și-care ar fi adevărul, importanța practică are numai întrebarea, dacă e ori nu cu putință a-i face pe Români să se lapede de dinasticismul lor tradițional.

E învederat, că dinastic nu poate să fie decât monarchistul, care e pătruns de convingerea, că cea mai firească, deci și cea mai bună formă de guvernament e cea monarchică.

Românii sunt monarchiști, atât ca urmași ai legionarilor lui Traian, cât și ca creștini, cari au trăit totdeauna sub stăpânire monarchică și nici că-și pot închipui viețuirea împreună decât sub purtarea de grijă a unui Domnitor, care în gândul lor e rânduit de Dumnezeu să fie pentru popor ceea ce părintele e pentru familie.

Chiar dacă greșit ar fi gândul acesta, cine se socotește destul de tare, ca să-i poată face pe Români să se lapede de el?!

Prin cele mai înspăimântătoare sguiduri sociale ar trebui să treacă, ca să se lapede în cele din urmă de întregul lor trecut și de toate preocupările lor creștinești, să se depărteze de convingerile moștenite dela părinții, bunii și străbunii lor și să se încante de o formă de guvernament lor azi străină.

Monarhii sunt fără îndoială oameni și ei și pot să greșască, să tolereze abuzuri ori să abuzeze ei însuși de putere: în desfășurarea firească a lucrurilor însă nici greșelile monarchilor, nici abuzurile tolerate ori săvârșite de dâșii nu duc la desființarea monarchiei, ci la schimbările de Domni, cari sunt, precum zice Românul, »bucuria nebunilor«.

Chiar dacă nu ar avea dreptate Românul, cine se socotește destul de tare spre a putea face, ca într'un timp politicește apreciabil Românii din regatul ungar să-și schimbe Domnul?!

Dinastiile s'au așezat tocmai spre a înălțura nenorocirile împreunate cu schimbă-

rile de Domni. Chiar dacă rea ar fi dar monarchia, așezământul dinastic o face mai bună, și dacă monarchul nu e vrednic de iubire, rămâne în inimele tuturor nădejdea, că urmașul lui își va înțelege interesele și-și va da silința să câștige iubirea obștească.

Dacă greu e dar să ajungă la o schimbare de Domni, neasemănat mai greu e să răstorni o dinastie, și om lipsit de bun simț ar fi cel ce s'ar socoti destul de tare spre a face, ca Românii să răstoarne dinastia, ia care părinții, bunii și străbunii lor au ținut cu atâta statornicie.

Nu avem noi Românii să ne sămănăm cu Maghiarii, la care lupta pentru schimbarea dinastiei e tradițională.

Chiar și dacă rău ar fi guvernamentul monarchic, chiar și dacă rău ar fi actualul monarch, chiar și dacă dinastia actuală ar fi o nenorocire, lupta dinastică e lipsită de rațiune fiind că e o zadarnică risipă de puteri vii, care nu poate să ducă decât la slăbirea poporului român.

Pot să fie între Români oameni, care nu admit principiul monarchic, nu pot să suferă pe actualul monarch ori sunt dușmani ai actualei dinastii: ei sunt în contradicție cu simțământul comun al poporului român, și nu le rămâne decât să-și păstreze convingerile și simțămintele pentru sine.

Azi și încă mult timp de azi înainte dinasticismul Românilor din regatul ungar nu se discută, și aceia, care nu pot ori nu vor să-l cultive, sunt datori să-l respecte, dacă țin să nu facă rău turburând desfășurarea firească a vieții noastre.

Adevărul e însă, că forma monarchică nu e rea, că actualul monarch e vrednic de iubire și de admirațiune și că nu au Românii de a se plânge de dinastie.

Numai oameni, care nu cunosc trecutul ori nu sunt în stare să-l înțeleagă, pot să creadă, că le fac Românilor vre-un bine propagând porniri antidinastice.

Niciodată Românii din țările coroanei ungare n'au avut să se lupte cu regii Ungariei. E nobilimea ungară cea, care i-a asuprit, când regii au fost slabi. Mateiu Corvin, care a știut să țină în frâu nobilimea, a rămas în amintirea tuturor sfânt ca apărător al dreptății, iar în timpul neajutoratului Vladislav, lăghelonul, nobilimea a creat legea lui Verböczy și-a impus-o.

Timp de patru sute de ani aproape nobilimea ungară s'a luptat contra Casei de Habsburg și s'a unit și cu Turcii, și cu alți dușmani ai ei numai pentru ca să-și asigureze puțința de a storce măduva popoarelor, și în timpul acestor lupte Românii au suferit când monarchii, aflându-se în strâmtorare, erau nevoiți să tolereze abuzurile făcute de nobilime, și s'au ușurat, când monarchia era tare.

Orbiți ar trebui să fie Românii, ca să nu înțeleagă, că și azi tot așa este, și că dând totul, ca să sporească puterea monarchului, ei nu dinastia o servesc, ci propriile lor interese și le apără.

Cum muncim pentru ajungerea idealului nostru național.

De dr. Dionisie Stoica.

Idealul nostru național este urmarea directă a trecutului nostru istoric și a împrejurărilor, în cari trăim.

Și ducerea lui în îndeplinire este o necesitate, pe care în primul rând o pretinde evoluția istorică și socială.

Nu mai este nevoie să accentuez, că progresul cultural al unui neam se poate ajunge numai dacă se ține cont de spiritul, obiceiurile, sentimentele și tradițiunile acelu neam — și tot așa de puțin este necesar, să amintesc, că un neam nu se poate face părtaș al culturii universale, dacă nu-i e dată posibilitatea să și-o asimileze și să o consume pe aceasta prin prizma caracterului său etnic. Sunt acestea lucruri atât de simple și atât de logice, că nu mai au nevoie să fie demonstrate.

Altă chestie importantă mă preocupă de astă dată.

Foarte mulți suntem convinși cu desăvârșire de idealul nostru cultural — național și mulți credem cu tărie în realizarea lui.

O simțim aceasta, fără a ne putea da bine sama, o simțim ca un rezultat al forței noastre vitale.

Și de mulțori, căzând pe gânduri, înțeleg clar și simt cu precizie, că nu puținii luptători de azi și nici și mai puținii idealisti de ieri au amalgamizat aspirațiunile noastre în noțiunea: *cultură națională unitară*, ci geniul neamului nostru a scos la suprafață idealul timpului de față al istoriei noastre și ceice au înțeles glasul acestui mare geniu s'au angajat la o luptă și muncă sfântă, unii cu mai multă și alții cu mai puțină abnegațiune.

Mulți sunt cei-ce au înțeles spiritul vremii, dar sunt puțini cei-ce s'au desbrăcat de hainele personalității în lupta, la care n'au ezitat a se angaja.

Nu sunt de loc fatalist, dar analizând bine actualele împrejurări, între cari se munceste pentru cel mai apropiat și mai sublim ideal al nostru nu pot să constat altceva, decât că *vremile fac pe oameni*.

Cât e de pregătit la noi terenul — în mare, nu în amănunte — pentru realizarea treptată și repede a postulatelor noastre naționale și ce încet înaintăm! Suntem cel puțin 12 milioane de suflete. Și dacă numai o jumătate de milion am fi luat la cunoștință lozinca timpului, ar trebui să simțim în fie-ce clipă, că ni-s'a îmbunătățit soarta.

Dar ar fi suficiente numai câteva sute de elemente conștii, cu inimă largă și cu suflet senin, ca să vedem cu ochii realizarea celor mai necesare condiții pentru o viață intelectuală, pe care o pretind vremile de acum.

De fapt sunt însă mii de luptători și de muncitori, conștii și însuflețiți, și cu toate

astea par'că stăm pe loc și numai întâmplător, dacă facem un pas înainte.

Ceice simt cu neamul, ceice înțeleg durerile și păsurile noastre ale tuturor, nu cred, că mă vor putea acuza cu exagerare.

Ce popor posedă mai multă forță vitală, mai multă bază de adevărată cultură și mai mult dor de bine, de progres, decât poporul nostru? Și care alt popor ar mai putea uimi lumea, pe lângă Japonezi, cu avântul ce l'ar lua în câțiva ani, dacă toți conducătorii lui naturali ar fi la culmea chemării, știind să facă convenita deosebire între interesul personal egoistic și între interesul altruistic al unui întreg neam!? Care alt popor s'ar putea măsura în privința aceasta cu al nostru?

E un mare păcat, care ne paște, un păcat, care de bună seamă își va avea esplanșările sale, dar care trebuie boicotat cu toată energia, dacă vrem să nu se cheltuiască în deșert prea multă muncă și dacă vrem să dăm de bine, ca popor, cu o zi mai de grabă.

Se face mult la noi pe terenul cultural în timpul din urmă, trebuie să recunoaștem, dar ce folos avem din suma aceasta de muncă, dacă *ce se zidește ziua, noaptea se surpă*. Da, este acesta un adevăr dureros, dar trebuie să-l mărturisim, dacă vrem să fim sinceri și dacă avem un crez național.

Prea se fac multe caste, și ceice ridică drapelul cu devizele: »luptă națională« »muncă culturală«, »cultură națională«, ba chiar și *cultură națională uniformă* — prea se îngrădesc cu bariere personale, prea fac monopol cu aceste devize, uitându-și că în felul acesta se cobor prea jos și ajung a face cult personal, a servi interese trecătoare, perzând în cele din urmă din vedere adevăratul scop, pentru ajungerea cărui au pornit la drum.

Trebuie s'o recunoaștem fără înconjur: *Nu suntem cu inima largă, nu ne știm posta pe un pedestal înalt*, ca să nu pierdem din ochi ținta în învălmășeala multelor mărunțisuri — și 'n loc de-a cultiva pururi sentimentul și gândul: *jertfă și abnegare personală*, facem tocmai contrarul, *jertfim scopul cel mare pentru mici cusururi de ordin inferior*.

Unitatea culturală nu o vor servi cei puținii la inimă și suflet. Nu e suficientă numai bogăția intelectului, ci și sărăcia patimilor, și pasiunilor, ca să nu facem din mijloc și ca să realizăm progrese concrete, iar nu fictive.

Nu îndrăsniteții, nu reclamagii și nu cei ce caută înălțare personală sunt factorii culturali. Adevărații muncitori, cei-ce știu să jertfiască tot ce au pentru un scop altruistic — sunt totdeauna anonimi, pentru că nu știu și *nu vreau* să fie practici.

Idealul nostru național îl vom ajunge. Ne e garanță poporul. Factorii adevărați ai progresului nostru nu-s singuratici, ci e o masă, o colectivitate. Iar dacă unii se cred mult pe acest teren, stau sub dominațiunea unei oarbe sinamăgiri.

Merit mai mare, decât meritul împlinirii datorinței față de neam, nu există în lupta și munca culturală-națională. Iar cel ce-și

împlinește această datorință în deplină cunoștință de cauză, va fi mângăiat, va fi satisfăcut, dar nu va aștepta pentru aceasta grase recompense morale și materiale.

Și păcatul nostru tocmai acesta este, că suntem stăpâniți de dorul de a fi glorificați, de dorul de a vâna chilipiruri de tot felul sub masca unei firme altruiste — și pentru a ne satisface aceste doruri, e natural, că trebuie să pogram din invidie ori-ce pornește din alt izvor, care ne-ar putea îneca, după părerea noastră, prestigiul deja câștigat.

Sunt acestea păcate prea înrădăcinate în sinul nostru, ca să poată dispărea într'o zi. Putem însă pretinde atâta bărbăție și atâta caracter, ca acestea să fie supuse barem în parte unor interese de ordin superior.

Când vom ajunge, ca nu patima și nu considerațiunile mici să ne determine munca și nu o cauză ridicolă să ne facă a pune în umbră forțe capabile de muncă?

E neapărată nevoie de gruparea tuturor elementelor bune, și de distribuirea înțelepțească a muncii, ca ceace s'a făcut odată bun, să rămâie, și ca în fiecare zi să se facă pas înainte.

Tot vorbim de cultură unitară — și nouă ne lipsesc în particular *elementele* unei civilizații și culturi, fără de cari nici din casă nu putem eși.

Oarba neunire, neagra invidie și celelalte păcate, pe cari le mai avem, trebuiesc mai întâiu călcate în picioare, dacă vrem, ca lupta și munca pentru o cultură unitară, să nu fie numai un prilej mai mult de ridicare personală, de sinamăgire pentru mulțime și de liberă calomniare a celor ce ți-s nesimpatici.

Critica e foarte necesară și păcatele trebuiesc sulevate totdeauna. Din principiu a scoate însă în relief numai părțile rele ale unei instituții, manifestații colective, ori personale etc. înseamnă a urmări scopuri meschine, iar nici decum un bine comun.

E foarte greu a fi drept în toate împrejurările. Dar conducători ai unei mari lupte culturale, cum e a noastră, nu pot fi oameni nedrepti și înguști la inimă și la vederi.

De altcum o mare reformă în istorie nici când nu se poate realiza pe cale pacinică. Vor veni vremi și mai furtunoase. Și acestea vor naște bărbați corespunzători pentru atuncia.

Deocamdată se vede, că mai e nevoie să ne bălăbănim în mocirla patimilor.

Dar să ne dăm cel puțin silința de a trece mai repede peste această perioadă, care nu ne aduce decât mici foloase negative.

Goluchowski rămâne. Svonurile despre abdicarea ministrului de extertne Goluchowski au luat o nouă întorsătură. Abdicarea lui ar fi primită cu mare supărare în cercurile politice Austriace, îndeosebi și din motivul că *guvernul-Wekerle a făgăduit categoric, că în delegațiuni nu va lăsa să i-se dea vot de neîncredere lui Goluchowski*. Goluchowski a fost primit mai mult de o oră în audiență la M. Sa și cu

acest prilej și-a înaintat abdicarea. M. Sa însă *nu consimte* cu aceasta abdicare.

În cercurile diplomatice vieneze domnește opinia, că dacă Goluchowski totuși se va duce dela putere, atunci și guvernul-Wekerle încă are să cadă.

Ultime știri.

Duminecă s'a deschis congresul național bisericesc cu o deosebită solemnitate. Înainte de deschidere s'a ținut serviciu divin pontificând I. P. S. Sa mitropolitul I. Meșianu înconjurat de episcopii sufragani, P. S. Lor N. Popea și I. I. Papp și o mare asistență. Congresul s'a deschis în «Casa Națională», unde I. P. S. Sa a ținut un însuflețit cuvânt de deschidere. Se aleg comisiunile și se hotărăște terminul ședinței pe azi Luni la orele 10. După ședință membrii congresuali au plecat la reședință, unde au adus omagii înaltului prelat. Tot așa și celor doi episcopi.

Spiritul ce domnește este spiritul păcii.

Din România.

Congresul științelor sociale. Prezidează dl C. Disescu.

Congresul trimite M. S. Regelui o depeșă prin care îi exprimă devotamentul și iubirea sa.

Dl G. Scraba face o comunicare despre condițiile de trai ale sateanului.

D-sa spune, că aceste condiții sunt deplorabile. Marea majoritate a țăranilor trăiesc în niște locuințe cu totul rudimentare.

O altă cauză care înrăește traiul țăranului e dispariția livezilor, dispariție care atrage după sine descreșterea numărului vitelor.

Arendașii avizi de câștig cultivă toate terenurile cu ajutorul mașinelor agricole. În multe județe tocmelele agricole sunt foarte apăsătoare. În alte părți condițiile prevăzute de tocmele nu sunt respectate.

Afară de aceasta multe sunt relele cari bântuiesc satele noastre. Țăranul nu-și întrebunțează brațele decât spre a-și scoate hrana, ceace face ca industria casnică să sufere.

Nedelimitarea pământurilor sătenești care are urmări regretabile ca hătăi, certuri, asasinat formează o adevărată calamitate pentru țăranime.

Pelagra, alcoolismul, cerșetoria, concubinajul, nepregătirea primarilor, etc. sunt atâtea cauze cari crează un trai rău pentru țăran.

Remediul ar consta în răspândirea unei culturi sănătoase, înființarea tovărășiilor culturale și economice și fortificarea credinței religioase.

Termină preconizând ideia înființării societății de științei sociale.

Dl C. Dissescu felicită pe dl Scraba pentru comunicarea sa de o importanță așa de mare și care atinge multe din punctele privitoare la viața țăranului român.

Dl I. Kalinderu spune, că trebuie recunoscut că Statul a lucrat mult pentru binele țăranimeii.

Aceste eforturi însă nu vor fi coronate de izbândă de cât atunci când vor fi sprijinite în mod sincer de proprietari.

Dl D. Comșa face o comunicare despre mijloacele economice pentru îmbunătățirea stărei sateanului.

A rezolvă această chestie socială înseamnă a rezolvă o mare chestie națională.

Mai întâi trebuie să stabilim principiul că situația țăranului nu se poate rezolvă fără intervenția Statului.

Numai pentru o intervenție cu rost vom izbuti să împroprietărim pe țăran și să-l armăm economic.

Starea țăranului e cât se poate de mizerabilă. Unii zic că țăranul nostru e leneș.

Asta nu-i exact. Țăranul nostru se scoală la 4 dimineața și se culcă la 8. Un om care muncește

HACKENDRE arhitect cu dipolmă și măestru zidar.
Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

16 ore pe zi nu poate fi leneș. Putem deci conta pe munca țaranului nostru.

Spre a îmbunătăți soarta țaranului trebuie ca să i se dea pământ, instrumente agricole, trebuie să scapi pe țaran din mâna cămătarului și să-l pui în măsură să cultive bine și să vândă produsele în bune condiții.

Dacă am da țaranului toate acestea am da în realitate îndestularea nevoilor economice ale țării, am pune țara pe calea adevăratului progres.

Rezolvirea chestiei țărănești departe de a izbi interesele cuiva, din contră conciliază toate interesele și în primul rând pe acela al proprietarilor.

Di Comșa examinează propunerile făcute până acum de diferiți bărbați de stat spre a se rezolva chestia pământurilor țărănești.

Găsește că toate aceste propuneri precum și alea casei rurale au inconvenientele lor.

De exemplu, cumpărarea pământurilor de stat pre a se împărți la țărani poate cu timpul să ducă țara la faliment și să producă anarhie.

Cea mai bună soluție ar fi ca chestia țărănească să se rezolve prin îngrijirea unei instituții de credit, cu alte cuvinte printr'un sistem comercial bazat pe interes.

Astfel s'ar putea crea o mare bancă pe acțiuni în care și statul să depună un capital însemnat. Această bancă să cumpere pământului și instrumente pentru țărani și să lucreze pentru punerea în valoare a muncii acestora. Statul și acționarii acestei bănci, ca și ai oricărei instituții similare, ar intra în posesia capitalurilor vărsate pe calea amortizării acțiunilor.

Di Comșa explică pe larg mecanismul acestui sistem, căutând să demonstreze, că crearea societății în chestie ar aduce imenze servicii țării, rezolvând chestia țărănească, cel puțin în parte.

La telegrama de omagiu trimisă M. S. Regelui de dl C. Disescu în numele membrilor congresului științelor sociale, Suveranul a binevoit a răspunde cu următoarea telegramă:

»Viu mișcat de cuvintele călduroase ce-Mi adresați cu ocaziunea congresului științelor sociale, mulțumesc membrilor acestui congres de urările lor. Doresc din adâncul inimei ca lucrările congresului să aibă o înrăurire binefăcătoare asupra stărei morale și materiale a țaranului, care ca plugar și soldat are dreptul la cea mai mare sollicitudine.«

»Carol«.

Man.vrele regale. Din Ploiești ni-se scrie: Seara, orașul a fost feeric iluminat; s'au tras focuri de artificii în grădina publică și la monumentul vânătorilor. Pe stradele centrale și mai ales pe bulevard domnea mare animație.

La ora 8 a avut loc banchetul oferit de Suveran ofițerilor generali cari au luat parte la manevre. La banchet au mai luat parte atașajii militari străini și persoanele oficiale din oraș și județ. Banchetul a fost aranjat în trei săli din etajul de sus al liceului.

La masa de onoare a luat loc Suveranul, având în dreapta pe ducele de Connaught, în stânga pe primul-ministru, iar în față pe principele Ferdinand, pe generalul Manu și pe ministrul Grădișteanu.

La șampanie, M. Sa regele a ridicat primul toast în onoarea armatei, județului și orașului și a felicitat orașul Ploiești, care a ridicat un falnic monument fiilor săi cari au luptat vitejește pe câmpul de război reînviind bravura străbună. Apoi Suveranul a adus elogii județului Prahova, care a știut să pună în valoare bogățiile solului și sub-solului său devenind astfel una din provinciile importante ale țării.

Închină apoi pentru corpul 3 de armată care cu prilejul manevrelor a dat dovezi de o excelență organizație.

Toastul regal a fost primit cu urale entusiaste. Muzica a cântat imnul regal.

Generalul Wartiade, comandantul corpului 3, a răspuns mulțumind Suveranului și asigurându-l de devotamentul armatei, care se simte fericită ori de câte ori vine în contact cu viteazul comandant, care a condus-o la glorie.

La orele 9 a avut loc o mare manifestație populară. S'a făcut o retragere cu torțe în fața cartierului regal.

Manifestația a avut un caracter grandios: cor-tegiul, compus din mii de persoane și de muzica regimentului 7 și de fanfara liceului, ajungând în fața liceului, s'a oprit izbucnind în furtunoase urale.

Suveranul și A. S. R. principele Ferdinand au ieșit în balcon și au fost aclamați cu entusiasm.

Suveranul descinzând în sala de jos a ținut cerc cu conmesenii întreținându-se mai ales cu profesorii prezenți și interesându-se de mersul învățământului.

La orele 10 s'a retras în parlamentele sale, împreună cu prințul Ferdinand.

Azi la orele 12 dimineața a avut loc pe Bulevard revista și defilarea Corpului III de armată care a efectuat manevrele.

La aceeași oră, Majestatea Sa Regina a sosit în trăsura la tribuna regală de unde a asistat la defilarea trupelor.

După defilare, Majestatea Sa Regele călare, M. S. Regina în trăsura regală, au străbătut orașul și s'au dus direct la gară de unde au pornit la Sinaia.

O întimpinare.

Citim în »Foaia Diecezană« organul oficial bisericesc din Caransebeș:

Jurnale străine, cari descriu festivitățile din Caransebeș sunt pline de insinuri infame la adresa Prea Sfințitului domn Episcop al nostru.

La aceste insinuări ne ținem de datorință a face următoarele reflexiuni:

În legătură cu distincțiunile și decorațiunile, ce s'ar fi distribuit unor persoane cu ocaziunea inaugurării statuei, susțin unele foi, că Prea S. Sa ar fi fost de astădată trecut cu vederea — ceea-ce ar fi provocat mare senzațiune — pentru ținuta sa la alegerile din urmă. Nu știm încât a fost intențiune, ca Prea S. Sa să fie decorat, atâta însă știm sigur, că Prea S. Sa n'a râvnit și nici nu râvnește după decorațiuni. E mulțumit cu conștiința, că își împlinește chemarea. Este o însinuare răutăcioasă și vrednică de autorii săi afirmațiunea, că Prea S. Sa ar fi ingerat la alegerile de deputați dietali. Căci cine nu știe, că Prea S. Sa, de când e în mijlocul nostru, nici odată nu s'a amestecat în lupte electorale și nu a influențat în vre-o direcțiune nici chiar în afaceri electorale bisericești, cu atât mai puțin în cele politice. Suntem convinși, că nu se află suflet de om, care să fie în stare să contesteze afirmațiunea noastră.

Că prea Sfinția Sa s'ar fi ferit de a primi la reședință pe archiducele Iosif, se combate prin faptul, că Prea S. Sa, după-ce s'a întors acasă dela Carlsbad și respective dela Sibiiu și a aflat pe cale privată de dispozițiile luate pentru încvartirarea Alteței Sale, prin o scrisoare către comisiunea monumentului și a exprimat regretele, că comisiunea aceasta nu i-a dat posibilitatea de a avea la reședința sa ca oaspe înalta persoană. În ce privește pe cei doi membri ai comisiunii, cari afirmative, după poziția ierarhică ar fi putut să împărtășească Prea Sfinției Sale dispozițiunile luate, eventul să fie intervenit în ședințele numitei comisiuni pentruca încvartirarea să se facă la Prea Sfinția Sa, suntem în pozițiunea a afirma, că respectivele persoane n'au avut absolut nici o cunoștință despre felul încvartirărilor, căci aranjarea acestora nu s'a făcut în prezența lor.

Respingem mai departe afirmațiunea neadevărată a unor foi, că P. S. Sa ar fi fost contra monumentului și contra festivităților aranjate cu dezvălire. Căci știe toată lumea, că P. S. Sa a primit protectoratul monumentului, ca atare a contribuit la colecta inițială pentru acest monument și a luat parte la serbare. Dacă i-a displicut ceva în toată chestiunea aceasta, apoi a putut să-i displică numai caracterul prea oficial, ce s'a dat serbării, și neatragera adevăraților grăniceri la serbare. Oare nu era serbarea mai deamă și nimbul ei mai majestos, dacă în locul Țiganilor aduși cu corturile lor la serbare se aduceau din fiecare sat grăniceresc frunțași români îmbrăcați sărbătorește, cari să fi format un decor al festivităților? Oare nu se dădea serbării și un caracter grăniceresc, dacă s'ar fi încheșat o companie de onoare, compusă din bătrânii grăniceri aflători în viață și decorați pentru vitejiile lor raportate în atâtea și atâtea lupte, purtate de gloriosul nostru rege, și o companie ca aceasta să se fi postat în fața reprezentantului regesc și nu o lume de oameni, cari străini sunt — atât ei cât și părinții și moși-strămoșii lor — de acest colț de țară îngrășat cu sânge grăniceresc!

Să ne ocupăm puțin și cu chestia jandarmilor. Pe timpul festivităților s'au concentrat în Caransebeș vr'o 200 de jandarmi. Nu imoportă cine i-a adus și pentruce. Destul că 2 jandarmi au fost postați în interiorul bisericii încă înainte de a se începe sf. liturgie de Duminecă. P. S. Sa venind la biserică a fost surprins, când i-a văzut, și în surprinderea sa i-a întrebat, că ce caută în biserică. La răspunsul, că sunt trimiși de autoritățile lor, P. S. Sa a reflectat: »Destul de rău«. Și desul de rău zicem și noi, căci serviciul dumnezeesc nici odată n'a avut trebuință de scutul baionetelor jandarmilor. Și chiar dacă respectivii doi jandarmi au fost trimiși ca »gardă de onoare,« apoi destul de rău, că nu au fost anunțați autorității noastre bisericești. Este o infamie deamă de născocitorii ei a atribui P. S. Sale cuvintele, că nu va fi slujbă dumnezească, dacă nu se depărtează jandarmii, cari de altcum — după-ce a intrat P. S. Sa în biserică — eșind din biserică s'au postat la ușa intrării.

Ce să zicem în fine, când s'au aflat oameni atât de neprecugetați, cari prin astfel de insinuări infame tulbură liniștea serbărilor petrecute atunci, când aceste serbări au avut de centru sărbătorirea Majestății Sale!?

Guvântărea

rostită de dl IOAN CALINDERU în ședința congresului de arte industriale și meserii. (București).

Doamnelor,
Domnilor,

În ședința de eri, după afabila propunere a dlui Hurmuzescu, delegat al dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice, a-ți bine-voit a mă aclama președinte de onoare al congresului D-v.

Mișcat de această deosebită cinste, n'am putut de cât să vă exprim via mea recunoștință, și în câte-va cuvinte, să arăt progresele realizate de o țară vecină, Ungaria în artele industriale și mai cu seamă în industria mică.

Am călătorit mult în această țară. Am vizitat împreună cu agenții domeniului Coroanei, multe stabilimente industriale, mai ales din cele în legătură cu agricultura, pentru a mă orienta și a vedea ce se poate introduce pe domniile Coroanei.

Trebuie să recunosc, că peste tot am fost bine primiți, și că ni s'a arătat cu plăcere ceea ce doream să vedem.

Anul acesta, este, când de sute, când de mii de frați Români din regatul vecin, au venit să

INMORMĂNTĂRI

cu pietate religioasă, pe lângă supraveghierea noastră personală, în toate prețurile, cu frumoase decorări de dolio, în mod corăspunzător.

Exhumare și transport de cadavru în toate părțile necunoscând nici piedici, nici distanță.

CSUTAK KÁROLY és FIA

primul institut de înmormântare

ARAD, piața SZABADSÁG nr. 20,

o o o o (palatul contelui Nádasdy). o o o o

— Telefon 37, serviciu de noapte (la locuință) : 339. —

Cunune pentru posminte și pantlici pentru cunune pentru ziua morților și pentru ori-care altă ocazie, cu inscripții în ori-ce fel de execuție, recomandăm împodobirea și iluminarea criptelor după cheltuiala ce o vreți.

SIGRIE de LEMN și METAL

și obiecte de aranjament de tot soiul.

Imprumutăm decorațiuni, catafalc, dric funebru în ori-ce alte obiecte necesare la o înmormântare.

Spriginul marelui public. Csutak Károly és fia. il cer cu profundă stimă.

ne cerceteze. Fac urări ca primirea ce au avut expozanții și vizitatorii maghiari, să fie fericită în drumuri la relațiuni cordiale între neamurile care populează Ungaria.

Sper că distinșii bărbați de Stat unguri vor recunoaște că Românii din Ungaria sunt buni patrioți care iubesc ca și conlocuitorii lor patria comună, precum am văzut eu însumi în numeroasele mele călătorii, și că nimic nu stă în cale pentru a strica concordia ce trebuie să lege cele două popoare. Aceste sentimente de lealitate politică, nu sunt cătuși de puțin turburate de iubirea de neam care e firească și neștearsă în inima omului.

Pot să spun, că și puținii colegi iubiti, stimați ce avem la Academie printre Românii din regatul învecinat, exprimă totdeauna respectul și devotamentul ce le insufflă Regele lor și iubirea lor de patrie.

Cunosc în deajuns această țară, pentru a putea afirma, că ne poate servi de pildă.

Pe lângă ea trebuie să studiem de sigur, și să luăm exemple și dela alte țări mai înaintate, la care au recurs la rândul lor vecinii nostri.

Totul e să știm să alegem, unde găsim ceea ce se potrivește mai bine țării și firei poporului nostru, în sfera Dv. de activitate.

În multe privințe pildele din Ungaria și din Bucovina ne sunt mai indicate, fiind că se aseamănă cu noi, atât ca poziție geografică, cât și ca populațiune. Dovada o avem la frații nostri de acolo, care practică și cu succes și pe o scară întinsă industria mare și mică.

La noi, industria e la începutul ei. N'avem de cât foarte puțin meseriași, iar dintre săteni aproape de loc, deși se plâng că n'au destule mijloace de trai.

Nu întru în amănunte în ce privește această împrejurare despre care am vorbit pe larg la congresul corpului didactic și la cel al științelor sociale, care s'au ținut de curând, dar va trebui să se țină seamă de dânsa, pentru ca îndrumarea ce se va da industriei și meseriilor să fie de adevărat folos.

Țăranii noștri sunt și puternici și destoinici. În unele privințe sunt chiar superiori orașenilor, așa în cât indemnându-i și înlezându-le învățarea meseriilor țara va câștiga atât ca bună stare generală, cât și ca progres pe acest teren.

Nu întru nici în discuțiunea mijloacelor mai practice pentru dezvoltarea meseriașilor, căci aceasta o faceți dv. cu mai multă competență.

De alt cum Statul le dă de mai multă vreme o deosebită atențiune, îndreptând o bună parte din învățământ către meserii, de care avem tot atâta trebuință ca de celelalte profesiuni.

Învățământul profesional superior e de asemenea la oare-care înălțime.

Îmi permit numai a aminti învățământul practic adică de ucenicie, care e foarte răspândit și căruia Ungaria datorează generalizarea meseriilor ei. Acesta mi-se pare chiar mai nimerit pentru îndrumarea sătenilor, dacă e însoțit firește de cursuri teoretice sara și sărbătoarea și ocrotit de o regulamentare potrivită.

În privința lui însă, va trebui să se studieze nu numai ceea ce a făcut Statul, ci și măsurile luate de comună, de corporațiuni, de asociațiuni diferite și chiar de particulări din alte părți.

Nu mai departe decât în Brașov și Sibiu sunt asociațiuni, cari au primit donațiuni însemnate și cari n'au alt scop, decât indemnarea și ajutorarea ucenicilor la diferite meșteșuguri. Când sfârșesc învățătura, le înlesnesc călătoriile în centrele mari industriale, iar altora le procură uneltele trebuincioase pentru a-și putea începe profesiunea.

În sfârșit, să sperăm că în curând și cu dezvoltarea crescândă a industriei, vom avea o legislație ocrotitoare a muncitorilor din fabrici și ateliere, care și dacă nu exercită profesiunea pe socoteala lor, alcătuiesc totuși un factor însemnat în dezvoltarea și progresul industriilor.

Nu trebuie uitată nici asistența în caz de accidente sau bătrânețe care a luat o mare dezvoltare în cele mai multe țări. Și în această privință avem un material bogat de studii și experiențe din care se poate alege și adopta pe cele mai potrivite. La noi asistența e cu atât mai necesară, cu cât poporul e foarte impresionabil la nenorocire.

Mai sunt apoi oficiile de muncă și alte instituțiuni, care să favorizeze îmbrățișarea meseriilor.

Prin stăruință și spirit de concordie veți ajunge la țelul dv. spre binele țării mai cu seamă având în fruntea dv. bărbați luminați și devotați ca d-nii C. Alimănișteanu, arhitect, G. Sterian, inginer, C. P. Panaitescu, arhitect, St. Burcuși, D. Moiescu, Marin Alexandrescu și alții al căror nume cu mult regret îmi scapă.

Călduroasa cuvântare a d-lui dr. Hurmuzescu v'a dovedit că și Statul vă poartă un viu interes și vă dă tot sprijinul pentru a progresă.

Fac dar' doamnelor și domnilor, din suflet urări pentru înflorirea meseriilor și industriilor, care au luat și ele parte la puternica regenerare, pregătită prin mișcările din 1821 și 1848 și condusă cu devotament și înțelepciune de iubitul nostru Suvăran, a cărui neasemuită Domnie o serbăm.

Trăiască M. Sa Regele!

Trăiască M. Sa Regina!

Să trăiască AA. LL. Regale Principii Moștenitori cu Augusta Lor Familie.

Din străinătate.

Noi detalii despre căderea lui Bismarck.

Prințul Cholodwig zu Hohenlohe al III-lea, cancelar al imperiului german, a însemnat în memoriile sale între altele, cauzele pentru care căderea lui Bismarck devenise inevitabilă.

Partea aceasta a apărut în revista literară «Über Land und Meer», din care extragem pentru cititori aceste două detalii esențiale.

Berlin, 26 Martie 1890. Marele Duce de Baden, la care am fost azi dimineață, știe multe despre criza din urmă, dar nu toate. El susține că ruptura dintre cancelar și împărat, s'a făcut pe tema unei chestiuni de putere.

Cauza principală a rupturii, fusese ordinul de cabinet dela 1852. În virtutea acestui ordin Bismarck nu tolera, ca împăratul să primească rapoarte dela ministrii săi fără știrea și consimțământul său. Împăratul ținea ca acest ordin de cabinet să fie revocat, Bismarck se opuse însă energic.

Convorbirea degeneră într'o discuțiune atât de violentă, în cât, după cum mi-s'a spus mai târziu împăratul însuși: A fost o adevărată minune că nu am isbit cu călimarul în cap.

Strassburg, 31 Februarie 1890. Henduck, care a fost azi la mine, îmi istorisi, că împăratul a eplicat generalilor comandanți, pentru ce a concediat pe Bismarck.

În rândul întâiu a fost chestiunea ordinului de cabinet și puterea din cale afară de brutală a lui Bismarck, față cu împăratul.

În urma acestora, nu mai era chip de colaborare. Mai bine să se ducă acum, pe cale pacifică, zise Wilhelm II, decât mai târziu, în urma cine știe al cărui conflict grav.

Apoi mai spuse împăratul generalilor, că Rusia a voit să ocupe Bulgaria militărește și cerea ca Germania să rămână neutrală în eventualitatea aceasta.

Împăratul zise, că el a promis împăratului Austriei, să-i rămână un aliat credincios și că îi va rămânea. Ocuparea Bulgariei de către Ruși, însemnează un războiu cu Austria și el, Wilhelm II, nu poate să părăsească pe aliata sa.

Bismarck era însă cu totul de de altă părere. El susținea ca Austria să fie abandonată. Dar Wilhelm al II-lea i-a declarat, că el nu o va părăsi pe Austria, chiar de se va și încurca într'un război și cu Franța.

OFTICA.

Conferență ținută de doctorul Al. Bolintineanu.

(Urmare).

Nu... copilul nu moare nici odată de oftică, când bubele au fost dela început spălate, îngrijite și vindecate, așa încât, baccilul care ar naște boala, nu a avut pe unde să între.

Tot aci, putem spune ceva și despre tatuaj. Prin tatuaj, se înțeleg semnele ce au obiceiul unii, și mai ales unele popoare, de a le face pe corpul oamenilor, pe picioare și mai ales pe brațe.

La noi, era credința de cei-ce se duceau să viziteze Ierusalimul, etc. să li-se facă astfel de semne, ca o probă, că au fost prin acele locuri sfinte.

Mulți au obiceiul, că fac cu scuipatul la culorile de cari se servesc, în loc de apă, și de sigur s'a îmbolnăvit de oftică, operatul, când operatorul suferea de ea.

Se povestește cazul unui tânăr din Franța, care întreține relații amoroase cu o tinăra pe care o tatua și căreia îi ungea rănile cu scuipatul său.

Tinera aceasta muri de oftică pe care o luase dela amantul ei.

Amintim numai în treacăt, puțința tuberculozii copiilor ebreilor de sex masculin, când li-se face de către rabin, așa numita operație de circumcizie.

2. Calea digestivă.

Calea digestivă, e calea prin care se ia de noi în cele mai dese cazuri, oftica.

Mult timp s'a crezut, că tucurile cari se găsesc în stomac, ar omori baccilii ce-i introducem

prin gură, așa că nimeni nu s'ar tuberculiza prin mâncare.

S'au făcut însă dovezi sigure în medicină, că această presupunere nu e adevărată, așa încât rămâne bine știut, că prin stomac, putem lua oftica, ba încă e una din căile prin care o luăm foarte des.

Medicii au căutat să se convingă de acest adevăr, luând în acest scop animale tinere, cum sunt d. e. viței, pe cari i-au hrănit cu produse tuberculoase, amestecate în hrana lor, în țărâțele ce li-se dă, și după câtă-va vreme tăindu-le, le găseă că au devenit tuberculease (Chauveau).

Tot astfel s'au urmat experiențele, și cu alte animale.

De aci vedem sigur, că prin calea digestivă, prin stomac, putem să luăm, putem să ne molipsim cu oftică.

La noi în țară, țiganii au obiceiul să strângă de pe străzi mucerile de țigări, care au fost poate cu un minut înainte în gura vre-unui tuberculoz, — se îmbracă cu lucruri pe cari le strâng de prin gunoaie, mănâncă poame sau alte lucruri pe care le strâng de pe jos sau de prin gunoaie, — și care prin urmare sunt deseori pline cu microbii oftice.

De aceea cea mai mare parte din țiganii cari trăiesc pe la noi sunt officoși.

La acestea se mai adaogă neîndoios, reaua locuință în care trăiesc (cele mai dese-ori bordeie sau corturi), grozav de proaste la hrană, grămădirea unui mare număr dintre ei, sub un același cort, sau într'un același bordeiu, etc.

Aceasta îl face pe dl Prof. Dr. Romnicianu să zică: »Această rasă de oameni, pare menită a fi distrusă de oftică«.

Tot pe cale digestivă se tuberculizează:

Școlarii sau cei cari își împrumută între ei creioanele ce le udă în gură, când vor să le întrebuițeze;

Școlarii cari își împrumută între ei cărți, sau se servesc de cărți vechi, și au obiceiul de întorc foile, udându-și degetul în gură.

Școlarii cari beau la școală apa, toți cu o aceeași cană.

Cea mai mare parte dintre noi, care avem răul obicei, că udăm cu limba timbrele ce vom să le lipim pe cererile noastre, pe scrisorile noastre. Etc. etc.

Ce urmează, iubit auditor, de aci?

Dacă noi am arătat că prin fierbere microbul care naște boala, moare, — dacă noi am dovedit că noi putem lua boala prin mâncare, prin stomac cu alte cuvinte, — e sigur că noi fierbând bine laptele ce îl mâncăm zilnic, și care provine dela vaci bolnave, e sigur, că noi fierbând bine sau frigând bine, carnea care provine dela vaci bolnave, — vom omori microbul, și le vom putea deci mânca fără nici o frică că ne vom bolnăvi.

Pentru ce privește vacile, avem azi mijlocul să ne asigurăm dacă ele sunt sau nu sunt tuberculoase.

Acest mijloc e așa numita »Probă cu tuberculina«.

Tuberculina aceasta, e o substanță preparată tot de Koch, e o substanță pe care dacă o introduceau sub pielea animalului, prin mijloace bine cunoscute în medicină, el capătă căldură când e bolnav de oftică, și nu capătă nici o căldură când e sănătos.

Dacă prin această ușoară probă, noi dovedim

În restul articolului din revista germană, mai sunt și alte detalii interesante, din care rezultă, că împăratul și cancelarul se plâneau reciproc unul în contra altuia.

Astfel Bismarck reproșa lui Wilhelm că nu ține atât de mult la Alsacia-Lorena, de care nu prea se interesează. De altă parte, Wilhelm se plângea că Bismarck l'a înegrit la curtea rusească, prezentându-l ca pe un dușman al Rusiei, dar că n'are probe materiale în privința acestuia.

Scurt, relațiile deveniră absolut insuportabile între acești doi oameni autoritari, până ce Wilhelm puse în fine alternativa ori: Dinastia Bismarck ori Dinastia Hohenzollern.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 15 Octombrie 1906.

— **Pentru Românii din Zarand.** Citim în „Libertatea”: Sub conducerea societății arad-cenărene »A. Cs. E. V.« pentru drum de fer, să plănuiește înființarea unei mari societăți pentru scoaterea cărbunilor de peatră pe toată Valea Crișului-Alb, dela Brad până la Hălmagiu.

Urzitorii societății au și început a cumpăra dela Românii de pe această vale, pământurile peste cari se va întinde lucrarea societății. Și cum nu s'a făcut zgomot, storc dela bieții Români străci, pământul aproape pe nimic, că zic că și așa n'ar căpăta mai mult! Aud că abia dau câte 15 floreni (30 cor.) pe jugăr, și oamenii îl dau numai după altul, ca să aibă poate cu ce pleacă ei apoi — la America!

Ce mă doare e, că poporul e neîncredător, par'că desnădăjduit și nici nu merge să mai încrede pe fruntașii săi, pe binevoitorii săi, ci își vinde pământul și dreptul așa cu ochii închiși. Și doar' e lucru vădit, că rău face. Că orice încredincător serios, i-ar da cel puțin încercat prețul pe acele locuri. Că bine că nu-s așa rodnice la suprafață, dar în sânu lor să găsească bogății nemăsurate și deci prețul locurilor nu poate fi așa de tot de ciufală!

Facem luători aminte pe cărturarii români de pe Valea Crișului-Alb până la Hălmagiu, să-și lumineze poporul, să nu-l lase așa lăpădat pe prețuri de batjocură (cu 15 fl. jugărul), moșia din mână!

Meargă și ceară sfat la fruntașii lor în Brad, Hălmagiu și aiurea, și numai apoi lase să în astel de târguri, de cari să aibă și ei un folos mai bun!

— **Despre o expediție.** La Copenhaga s'au primit știri despre expediția arctică comandată

de căpitanul Michelsei, al cărui vapor. »Duchess-of-Bedford« a ajuns la 18 August Point-Parrow, pe coasta de nord a ținutului Alaska.

— **Procesul din Bruxela.** Cititorii își vor aminti de omorul săvârșit asupra secretarului de legațiune de Chife Balmacena. Carlo Waddington ucigașul motivează omorul cu faptul, că Balmacena își călcăse promisiunea de-a se căsători cu sora ucigașului. Tatăl Balmacena care susține acuza, arată într-o broșură, că d-șoara Waddington mărturisise fiului său, că a mai avut relații cu un văr al ei și că fata a încercat să facă presiune asupra tinărului declarându-i, că este în poziție.

— **Un trubadur modern.** La Metz, (Germania), a sosit de curând un adevărat trubadur care evoacă timpurile dispărute din evul mediu.

E un italian, anume Brandini, care timp de cinci-spre-zece ani a făcut de trei ori ocolul pământului cu o gitară în bandulieră, singurul său mijloc de traiu.

— **Femea trecută de 120 ani.** Când vedem că pela noi omul de 60 de ani e bătrân, cel de 80 de ani e ajuns în starea de copilărie și de milă, iar pe la 90 de ani nici nu e om, ci chin, — aproape nu putem cuprinde cu mintea, ca după 90 de ani să mai trăiești încă 30, deci aproape încă o viață!

Și în Japonia de fapt trăiește și azi, în Tokio, o femeie pe care pare a o fi uitat moartea. E Taka-Susu, femeie trecută de 120 de ani, și e încă la minte, umblă, și povestește despre lucruri și vremuri pe care nimenea din cei azi în viață în jurul ei, nu le-au ajuns, ci le par curate povești.

— **Concurs de întrecere.** La concursul de întrecere cu baloane, pentru cupa oferită de americanul Gordon Bennett, a fost proclamat învingător locotenentul american Lahm, care a făcut cea mai lungă distanță dintre cele 17 baloane, 640 km. în 22 ceasuri.

— **O femeie nelegiuită a pus toată lumea din Milano în cea mai mare agitație.** Un muncitor Angelo Frontini a fost condamnat la 11 ani de pușcărie pentru că ar fi violat pe propria sa fiică de șapte ani. Mama și fiica au mărturisit împotriva tatălui criminal. Frontini însă nu se mulțumii cu această judecată. El trimitea din pușcărie nevestei sale scrisori, rugându-o necontentit să-l scape mărturisind adevărul. După condamnare, nevastă-sa muri, iar fiică-sa ajunsese într'un penzion, unde ea știrui senzație prin faptul, că

leșină ori de câte-ori călugărița îi spunea de pedepsile pe cari le îndură cine minte. În sfârșit, pe patul de moarte ea mărturisii că cel-ce a atentat la cinstea ei a fost altul, un anume Giotti de 50 de ani. Adus în fața ei ea îl recunoscu imediat, strigând spasmodic: »Acesta-i.« Ea muri, dar tatăl ei scăpă de pușcărie. Nevastă-sa urzise planul acesta infernal împotriva bărbatului ei pentru a acoperi crima adevăratului făptuitor, care era amantul ei.

— **Muzicotrapia.** Acesta-i numele artei de a tămădui unele boli prin... muzică. Un doctor din Viena care se ascunde după literile H. S. K. publică date interesante despre acțiunea muzicii asupra oamenilor sănătoși și bolnavi. »Muzica, zice, care nervează pe sănătoși, potolește simțirile bolnavului«.

În general, muzica modifică sau grăbește, circulația sângelui și respirația. Dacă muzica îi vioaie și veselă, ochiul strălucește, fața să colorează mai tare, pulsul se grăbește, temperatura trupului crește și mistuirea se împlinește mai repede. Dacă muzica îi sumbră și lină, ochiul să învâluie, fața se pălește etc.

Doctorul H. S. K. pune următoarele reguli pentru tratamentul boalelor.

1. Cu cât muzica îi mai simplă și cu cât ea exprimă limbajul natural al spiritului, cu atât ea are mai multă acțiune mai ales la oamenii puțin culti.

2. Fiecare țară având melodiile sale naționale, acțiunea muzicii este cu atât mai mare cu cât ea se apropie de aceste melodii.

3. Muzica trebuie să fie în raport cu gradul de impresionabilitate a subiectului etc.

Pentru ceice voiesc să învețe stenografie e foarte binevenit manualul: *Stenografie Română*, metodă practică pentru a învăța singur după sistemul *Gabelsberger*, adaptat de Eduard Kohn. Se găsește la toate librăriile din România. Depozit principal la librăria Stetea din București. — Prețul 3 lei.

— **Ce era în păretele chirieșului?** În Milano ședea de mai mulți ani un bărbat încă tânăr și voinic, în chirie la un cetățean pacinic. Avea numai o odaie. Omul era tare străin și gazda nu știă din ce trăiește. De mai multe ori voind să-l aiunge din cuartit, îi urcase tot la îndoit chiria, că avea o purtare ce părea puțin curată. Venea numai după miezul nopții acasă și durmea numai ziua. Dar chiriașul nu voia să meargă, ci plătea chiria așa urcată cum i-o cerea gazda, că, zicea, m'am deprins aci și nu mă pot hotărî să merg într'alt loc.

O singură dată l-a văzut și gazdă-său venind ziua acasă, dar acum nu venea singur, ci însoțit

de animalul supus la încercare e ofticos, cel mai sigur lucru ce avem de făcut, e ca animalul să fie omorât.

Bine ar fi, dacă toate țările ar căuta să încerce astfel vizele care sunt bolnave, — cel puțin când produsele lor, sau ele însăși, sunt destinate pentru comerț; aceasta ar fi de sigur un mare pas ce ar câștiga, ca întinderea ofticiei să fie întârziată, să meargă cu pași mici, dacă nu chiar să fie oprită cu totul.

Un bun prieten al meu, Doctorul Donescu, mi spunea zilele acestea, cum că știe dela un medic Veterinar, că la abatorul nostru din capitală, s'au dat ordine, a se aplica aceste măsuri de probă.

3. Calea Respiratoare.

Cunoaștem cu toții marea cantitate de praf ce se găsește în aerul care ne inconjoară și care îl respirăm continuu — cunoaștem cu toții zic, pentru că ori-care dintre noi a avut ocazia să vadă, că în aerul așa de liniștit al orașii, poate să zărească în lumina soarelui ce țură ce o linie în odaie — milioanele de firicele de praf, care se mișcă în toate părțile. (Tyndall).

Acest praf e de multe ori adus de stăpâna, de femeia care locuiește această odaie, prin rochia lungă ce a târât-o toată ziua prin praful ulițelor, și seara, când vine o scutură în odaie.

Sunt state, sunt comune, unde femeile sunt obligate prin lege a nu mai purta rochile cu coadă, și s'au văzut în mare parte și la noi introduse. — prin imitație de modă — rochile acestea scurte, bune și practice din multe puncte de vedere.

De sigur, poetul a găsit dragălaș la femeie rochia lungă, când scrie:

»Din încrețirea lungii rochii
Răsari ca marmura în loc.
S'atârna sufletu-mi de ochii,
Ce-i plin de farmec și noroc.«

Dar tot poetul a cântat și

»Pulpa golului picior«,

nu cu mai puțin drag, ca rochia lungă de mai sus.

În niște versuri publicate acum de curând, sub titlu »Prima rochie lungă«, iscălite »Cyano« (Ranetti) (Revista Furnica Iulie 1906), poetul zice între altele copilei, care îmbracă pentru întâia oară această rochie:

»Zi adio dragă, veselului joc,
Du la loc nimicuri din copilărie;
Ia-ți o înfățișare gravă or să vie
Fanții cu monoclu, freză la mijloc
Funte de mătase, pantaloni cu dungă,
Ca scai se vor ține, după rochia-ți lungă.«

Dacă aerul e așa de încărcat cu praf, și dacă praful conține așa de des microbul ofticiei — după cum am avut ocazia să arătăm — rezultă, că în fie-care inspirație a noastră, suntem amenințați să bagem în plămâni noștri, mari cantități de bacili tuberculoși.

Ca să vă puteți face o idee de câți microbi se pot găsi în praf, vă arăt aci calculele făcute de un învățător (Heller), care a dovedit că un tuberculos dă afară pe fie-care zi, în termen mijlociu, 720.000.000, de bacili (Proust).

Tuberculosul scuipă și scuipatul său se usucă cu timpul, microbii din ei sunt luați de vânt, plutesc în aer, până când sunt inspirați de noi, și du-și astfel în plămâni.

Când individul X care i-a respirat, e pe deplin sănătos, e bine hrănit, nu e obosit peste măsură, trăiește în locuințe bine aierizate, și bine luminate, când nu face abuz de beuturi alcoolice — microbi nu-și pot desvolta puterea lor, mor, sau rămân adormiți.

Dar, când individul X care i-a respirat, nu e pe deplin sănătos, când el nu e bine hrănit, când este obosit peste măsură, când trăiește în locuințe umede, locuințe ce nu sunt bine aierizate, sau, sunt oameni cari fac abuz de beuturile alcoolice — microbii introduși din aer, găsește teren fertil, se desvoltă, se înmulțesc, își fabrică otrava de care vă spuneam — toxina — și acești oameni se îmbolnăvesc, zac, slăbesc, și-și prind chiar viața.

Care va să zică, Domnii mei, feriți-vă de băuturi alcoolice, cum sunt, vinul, țuica, șașinetul, romurile etc., căutați a vă păstra sănătatea cât se poate în mai bune condiții, hrăniți-vă bine, trăiți în locuințe bune — acestea vă garantează 90%, că D-voastră triumfați, că organismul D-voastră ese biruitor, în lupta dintre el și bacilul ofticiei.

Natura, a avut și ea grija ca să înlesnească omului această luptă. I-a așezat în nări, mii și milioane de firicele mici, numite *Cili vibratili* — așezat în nări — *mucusul* — toate cu scopul ca să oprească praful, cu scopul ca să împiedice microbul de a pătrunde mai sus, cu așa de multă înlesnire.

Pentru că scuipatul nostru, sau mai bine, pentru că scuipatul unui tuberculos, aduce în aer milioane de microbi — e bine ca noi cu toții să căutăm a nu mai scuipa ori și unde, ci numai în scuipător, sau în batiste anume făcute pentru acest scop.

de patru giandarmi și un judecător. Aceștia scormoniră toată casa străinului și, ca prin minune, deteră și de o deschizătură tainică în perețele casei, deschizătura ce trecea din fundul unui dulap și în perete iacă o fereastră oarbă, plină de aur și de argint! Erau bani și lucruri scumpe în preț de trei milioane și jumătate de lire! Că străinul era unul din cei mai isteți și primejdioși spărgători de case, și își adunase avere ca în povești! Dar patima de spart și lăcomia îl împingea mereu spre alte spargerii, până ce acum o săptămână fu prins și așezat în pușcărie!

— In exclusiva magazină a fabricii de pânuri au sosit noutățile de toamnă. O întregă uniformă de haine bărbătești 3 metri pânură de lână fl. 3.90, 4.45, 5.40, 6.60, 7.95.

In provință trimitem mustre. Pentru un perdeșiu ori palton 2.20 cmt. fl. 6.60—7.50.

Peptare după moda franceză în prețurile cele mai convenabile.

Pentru copii se capătă remășițe. Cu stimă: **Leichner és Fleischer** magazinul fabricii de pânuri în *Arad*, Szabadságtér 17.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești *Arad*, strada Weitzer (palatul minorităților).

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 13 Octomvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE :

Grâu pe Oct. 1906 (100—cigr.)	7.30—7.31
Secară pe Octomvrie	6.62—6.63
Orz pe Octomvrie	7.15—7.16
Cucuruz pe Iulie	6.03—6.04
Cucuruz pe 1907	5.15—5.16
Grâu pe Aprilie 1907	7.46—7.47

INCHEEREA LA 5 ORE :

Grâu pe Octomvrie 1906	7.29—7.30
Grâu pe Aprilie 1907	7.55—7.56
Secară pe Octomvrie	6.62—6.63
Ovăs pe Octomvrie	6.86—6.87
Cucuruz pe Iulie	5.03—5.04
Cucuruz pe 1907	5.19—5.20

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 kgr. 122—123 fil.; mijlocii părechei. 250—260 kgr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

Mersul trenurilor.

Valabil dela 1 Octob. 1906.

ARAD—BUDAPESTA.

	acc.	pers.	pers.
Arad, pleacă	4.16 dim.	11.25 a. m.	9.30 seara
Sofronya	—	11.41	9.48
Curtici	4.36	11.55	10.03
Lökösháza	—	12.10	10.21
Chitighaz	5.00	12.34	10.54
Ciaba	5.20	1.29	11.39
Szolnok	7.32	4.24	3.05
Bpesta, sosește	9.35 dim.	7.20 seara	6.10 dim.

BUDAPESTA—ARAD.

	acc.	pers.	pers.
Bpesta, pleacă	7.25 dim.	8.00 dim.	10.10 seara
Szolnok	9.23	1.09	1.30
Ciaba	11.13	2.05	4.32
Chitighaz	11.30	2.34	5.03
Lökösháza	—	2.51	5.21
Curtici	11.54	3.05	5.38
Sofronya	—	3.15	5.50
Arad, sosește	12.12 d. m.	3.29	6.05 dim.

ARAD—TEIUȘ.

	acc.	pers.	pers.
Arad, pleacă	12.22 d. m.	4.02 d. m.	6.35
Ghiorok	—	4.35	7.06
Radna-Lip.	12.57	5.09	7.34
Soborșin	1.50	6.55	8.47
Murăș-Ilia	2.32	8.07	9.47
Deva	2.56	8.46	10.27
Simeria-Piski	3.14	9.16	10.56
Orăștie	3.32	9.45	11.22
Vințul-de-jos	4.16	10.35	12.11
Alba-Iulia	7.—	10.56	12.31
Teiuș, sosește	7.36 seara	11.25 seara	12.58 d. m.

TEIUȘ—ARAD.

	pers.	acc.	pers.
Teiuș, pleacă	3.55 dim	8.55 dim.	2.— d. m.
Alba-Iulia	4.23	13.36	2.30
Vințul-de-jos	4.48	12.05	2.44
Orăștie	5.33	12.33	3.33
Simeria-Piski	6.05	1.05	4.12
Deva	6.29	1.16	4.27
Murăș-Ilia	7.11	1.41	5.10
Soborșin	8.15	2.32	6.19
Radna-Lipova	9.41	3.25	7.41
Ghioroc	10.10	—	8.16
Arad, sosește	10.50 a. m.	4.01 d. m.	8.50 seara

ARAD—TIMIȘOARA.

	pers.	pers.	pers.
Arad, pleacă	6.15 dim.	12.17 d. m.	5.— seara
Aradul-Nou	6.25	12.28	5.21
Vinga	6.55	12.56	6.14
Timișoara s.	7.44	1.45	7.39

TIMIȘOARA—ARAD.

	pers.	pers.	pers.
Timișoara pl.	8.25 dim.	2.10 d. m.	9.17 seara
Vinga	9.45	3.03	10.17
Aradul-Nou	10.27	3.33	10.49
Arad, sosește	10.40	3.42	10.59

Mamele lăptătoare

se simțesc adese de tot obosite în timpul, când au mai mare lipsă de puteri și de sănătate, ca să-și poată împlini datorițele de mamă. In urmare mai ales dinsele află mijlocul neîntrecut de nutrire și întărire în *Emulsiunea lui Scott*. Pregătita din oleu de ficat de știucă cu adaus de var de acid fosforic și natron, necondiționat că e bună, foarte ușor de mistuit, aduce apetit, și astfel pentru mamele tinere e mai bună decât orice alt mijloc. Cu ajutorul *Emulsiunii lui Scott* înceată slăbiciunea și prindem iute plăcere de viață. *Emulsiunea lui Scott* are efect cu mult mai mare și e mai de primit, decât oleul de ficat de știucă.

Semnul, că *Emulsiunea lui Scott* veritabilă este brevetată: «un om, cu poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. **BUDAI EMIL**, «Városi Gyógyszertár»
BUDAPEST, IV. Váci utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 250
Se află în fie-care apotecă.

ANUNȚ.

Se caută măestri români, măsari, rotari, fauri, coloritori, babei, păpucari, croitori, fumieri, curieri etc. etc., cari vor avea un viitor bun, având comuna noastră și drept da țarg.

Pentru răspuns detaliat trimiteți marcă postală dlui *Pavel Gherga*, înv. în Gorujă, u. p. Krassova, (Krassó-Szőrény m.).

Ați văzut Domnilor, prin multe localuri publice scris: «Nu scuipați pe jos. Scuipatul e vătămător sănătății etc.» în tramvaie, în vagoanele de drum de fier, pe peroanele gărilor, și în fine pe la diverse autorități.

E însă, iubit auditor, și o parte hazlie, cu privire la acest anunț:

Mie personal mi-s'a întâmplat (și probabil și multora din dvoastră asemenea), într'un rând pe peronul gării de nord, și altădată într'un vagon de drum de fer: Voind să scuip, căutam cu ochii peste tot, scuipătoarea (mai ales că eram învitat și de anunțuri), dar n'am găsit nicăiri faimoasa scuipătoare: nici în vagon, nici pe peronul gării în chestie.

In capitala unei țeri, am avut ocazia de curând, să intru în cabinetul unui medic, care pretinde a fi singurul dintre toți medicii, competente în materie de tuberculoză.

Când intri la el, te asurzesc mașinăriile cari se învârtesc în toate felurile, făcând astfel reclam medicului nostru.

Dar cât sui scara la el, până să intri în cabi-

netul de consultații speciale, nu găsești nici o scuipătoare.

Nu uitați!!!... medicul nostru are cabinete speciale pentru fiecare boală, și poate chiar pentru fiecare bolnav!!!??

Astăzi e cunoscută de toată lumea ce e o scuipătoare, așa că nu se mai găsește nimeni în cazul țaranului din spirituala anecdotă a domnului Speranța.

Iată pe scurt, cam ce e cu acest țaran:

El tot venia cu afaceri la un boer, care observase, că clientul său avea obiceiul de a scuipa pe jos, ori de alte ori îi venea să tușască, fără să fie saama nici de curățenia parchetelor lui, nici de scumpetea covoarelor lui.

Intr'o zi, boierul cheamă pe fecior, și spune:

»Când vei mai vedeă, că țaranul vrea să scuipe, să te duci cu scuipătoarea în fața lui:

Zis, făcut.

Cum țaranul vrea să tușască, cum feciorul să ducea cu scuipătoarea în fața lui.

Bietul nostru țaran, care nu știa la ce servește aceea cutiuță elegantă, pleca capul de partea cealaltă și scuipă tot pe jos.

Azi așa, mâne așa, până într'o zi, se resti pe servitor, spuindu-i:

»Mă!... dacă mai vii cu cutia aia în fața mea, o să scuip în ea».

Se cere însă și administrațiilor să aibă puțină tot puse scuipătoare, și puse la înălțime în loc, spre a fi lesnicioase de întrebuițat, puse așa încât să fie lezne văzute, iar nu ascunse pe la colțuri și conziderate ca un obiect rușinos.

Se mai cere ca scuipătorile să fie făcute așa în cât să poată fi lesne spălate, de sticlă de porțelan, de fier smălțuit etc., etc., iar nu de lemn și nu umplute cu nisip sau cu strujituri de lemn, ci cu lichide antiseptice, care să nu fie în nici un caz sublimat (căci cragulează scuipatul).

In fine, a 4-a cale, prin care ne putem infecța de tuberculoză, e calea *Genito-Urinară*.

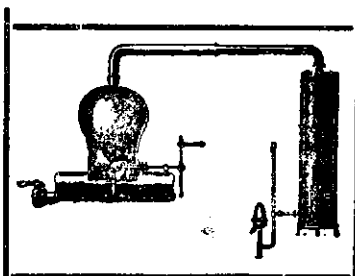
Această cale e încă discutată în știință dacă aduce sau nu oftica, și de aceea vom trece și noi cu discuția asupra ei.

(Va urma.)

Nagy Pál,

măestru căldărar în Budapesta

V. Váci-ut, nr. 64.

Căldări și recuizite de aramă roșie pentru ferberea spiritului, cognac, licher, comină și drojde.

Pregătirea verigelor (catene) de fer. Mare magazin stabil pentru aranjamente de băi (scalde). Aranjază și prevede cu cele trebuincioase tot felul de fabrici. Vase de aramă pentru hoteluri și restaurante; pentru ferbere de cafea; căldări pentru spălat și pentru vatra focului (sparchet) în cuină. Raporturi și cinctură cu prețuri foarte moderate.

Incunoștințare.

Aduc respectuos la cunoștința onoratului public, că în Arad, strada Boczkó nr. 5 în 11 Octombrie am deschis sărbătorește

hotelul la „Vulturul Negru“

edificat în stil modern cu 21 camere cu gust arangiate, și vor sta la dispoziția onoratului public

Spre orientare în iau voia să comunic, că la mine se va găsi zilnic **bere proaspătă de KÖBÁNYA**. În toată Vinerea **zămă de pește**, în toată Sâmbăta **gustare proaspătă de porc**, **cuină admirabilă și beuturi escelente**. — Camerele sunt iluminate cu elicitricitate și se pot căpta cu unpreț dela **1.60 cor.** în sus.

În iau permisia să mai amintesc, că mă voi strădui din toate puterile, ca oaspeții mei să fie pe deplin mulțumiți, deci rog să mă și sprijinească.

Cu deosebită stimă

IGNAȚIE PAȘCA,

hotelier și ospătar.

→ Tramvaiul circulă până înaintea hotelului meu. ←

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am **compărat**

negustoria de ghete

din loc Strada Forray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu însumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comandașele prețioase sunt cu deplin respect

H A I S E R G Y Ö R G Y

pantofar

A R A D, Forray-utca.

Ifj. Kopetkó Károly

CASĂ DE MARFE

PENTRU MODA DE BĂRBAȚI ȘI FEMEI

== ARAD ==

Strada bisericii — palatul Minorităților.

Telefon local și pentru comitat ur. 477.

Isvorul cel mai ieftin de târguit.

Își recomandă magazinul său bogat provăzut cu tot felul de

stofe țesute pentru costume de dame

după moda cea mai nouă negre și în colorii.

Daruri gata pentru mirese,
pentru juni și fete.

Mare asortiment pentru reverenzi
și faloane preoțești.

● Mustre în loc și provincă trimit gratis. ●

Plise și guelirare în toată lățimea.

Mare asortiment de pânuri pentru haine bărbațești.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am preluat dela Szabó Kálmán

Berăria de Pilsen și restaurantul

„Kispipa“

ce se află în strada Salacz nru 3, sub Casina Domnească Aradană, în centrul orașul Arad, vis-à-vis de casa comitatului și hotelul Central. Aici voi pune la dispoziție renumita veritabilă bere Pilsen. Acest restaurant l-am deschis în 15 August. Aici voi servi, conform recerînțelor moderne, mâncări bune, vinuri de prima calitate și șampanie bună. Vipt și ducerea acasă a mâncărilor. Servesc prompt pe lângă prețurile cele mai avantajoase, cu toată stimă:

Szabó Vincze

proprietarul a berăriei de Pilsen „KISPIPA“, fostul hotelier în Vajda-Hunyad.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că în 15 a lunei curente

în str. Tabajdy Károly nr. 1

am deschis

Prăvălie de confecție

de haine pentru copii și fete.

Cerând sprijinul onoratului public, rămân

cu deosebită stimă:

KAUPERT IRMA.

TISLER VAZUL pavagiu

Arad, strada Radnai 24

primește orice muncă de pavare

apoi

fac plăci de beton, canaluri de beton fundamente pentru uscarea pământurilor umezi, primesc orice construcții de pământ în condițiile cele mai avantajoase și în prețurile cele mai ieftine.

Mare magazin de specialități din Paris.

Mare magazin de specialități din Paris.

Mare magazin de specialități din Paris.

NOUAduc la cunoștința On. public, că
am deschis mare depositde instrumente medicale, legători, pentru vătămări,
fășii de legat pânțele, suspensorii, precum și
artici optiei, ca: ocheanuri pentru teatru și tabere
.. .. militare și tot felul de ochelari .. ..

în ARAD, piața Andrássy Nr. 22.

Se roagă pentru binevoitorul sprijin cu stimă:

Deutsch Mihály.**NOU**

Mare magazin de specialități din Paris.

Arangeamente de luminat Acetylencu baterie independentă, cu aparatul
brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără
manuare, automate, sistem cu carbid
.. în apă fără orice primejdie. ..**Arangeamente de lumină elec-
trică și de transmisiuni.**Specialitate: **Baterii mici indepen-**
dente (Eletrogene) pentru orașe, caste-
le, hotelurile, mori și case private. Ma-
nuare nu este, prețuri ieftine. ..O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe
oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.**Motoare:** de benzin, gaz, de oleu
.. .. ect. pentru orice scop. .. ..**Fejér és Schmidt**

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.

Cel mai mare galonier de mobile și podoabe femeiești din țară.

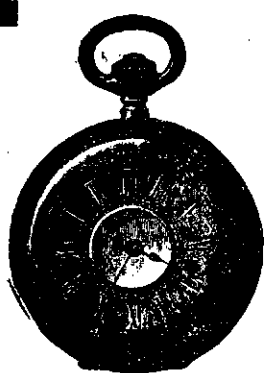
Fabrică de fireturi de mobile, galoane,
crepuri, crețuri, fireturi de perdele
și draperii, ciucuri, tivituri de co-
voare, nasturi de plapomă, rose,
rețele de pat, galoane și ciucuri
pentru care funebre:**FRANKEL JAKAB**
SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

INDUSTRIA NAȚIONALĂ!

Să sprijinim industria națională!

CELE MAI BUNE OROLOAGEcele mai solide și cele mai după modă
juvaericeale atât pe bani gata cât și

===== ÎN RATE =====

pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine,
liferează cea mai bună prăvălie în această
prăvălie în întreaga Ungaria:**Brauswetter János**
orologier — Szeged.

Se trimit CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit!

Correspondențele să se facă în cât se poate
în limba maghiară, germană sau franceză.

TELEFON 561.

FONDATA ÎN 1889.

Am onorul a aduce la prețuita cunoștință a P. T.
public, că**prăvălia mea de ghete**

din casa din strada Kazinczy nr. 1

am mutat-o**în strada Weitzer nr 2.**

(palatul Minorităților) vis-à-vis de școala de fete.

Totodată fac cunoscut onoraților mei cumpărători,
că mi-am aranjat prăvălia după cerințele timpului
de azi după modelele din capitală, cerându-vă și pe
viitor prețuitul sprijin, sânt

cu distinsă stimă:

Várhol László,

pantofar de domni și dame.